

Ansvar och roller på gasmarknaderna

Delrapportering av Uppdrag om
översyn av försörjningstryggheten
på gasmarknaderna

ER 2025:10

Energimyndighetens publikationer kan laddas ner
eller beställas via energimyndigheten.se

Statens energimyndighet, mars 2025

ER 2025:10

ISSN 1403-1892

ISBN (pdf) 978-91-7993-226-8

Förord

Prioriteringen av och intresset i Sverige för naturgas och gasinfrastruktur har varierat, bland annat utifrån hur ett antal faktorer i omvärlden har påverkat svenska och globala energimarknader där miljö-, industri- och säkerhetspolitiska bedömningar haft en inverkan på hur samhällsmål prioriterats mot varandra inom politik och samhälle.

Även om naturgas utgör en väldigt liten del av Sveriges årliga energianvändning så spelar likväl energislaget en stor roll, kanske främst lokalt och regionalt. Det finns ett flertal viktiga verksamheter som har ett beroende till naturgas. Detta medför också att en allvarlig störning, eller ett avbrott, i naturgasförsörjningen skulle kunna få betydande negativa konsekvenser även på nationell nivå.

En förutsättning för att över tid kunna stärka beredskapen inom Sveriges naturgasförsörjning är att det finns en tydlighet avseende ansvar och roller hos alla de aktörer som verkar inom området. Ansvaret för att upprätthålla naturgasförsörjningen, precis som inom den övriga energiförsörjningen består av både statliga och privata aktörer.

En trygg naturgasförsörjning uppnås genom robusta försörjningskedjor och förmåga att hantera kriser i vardagen samt inför och under höjd beredskap. De aktörer som tillhandahåller energi har i grunden ett långtgående ansvar för att detta uppnås, vilket även gäller den enskilda energianvändaren, genom att förebygga och lindra effekterna av de störningar och avbrott som kan uppstå.

Energimyndighetens har en central roll i arbetet med en trygg naturgasförsörjning vilket vilar på en rad lagar och förordningar, däribland främst en EU-förordning, som ger myndigheten vissa mandat att agera vid en krissituation och där vår roll som tillsynsmyndighet ger oss möjligheten att ställa krav på berörda aktörer.

I denna första delrapport beskriver Energimyndigheten de lagar och förordningar som styr naturgasmarknaderna samt pekar på det ansvar som både statliga och privata aktörer har.

Eskilstuna, mars 2025

Caroline Asserup
Tillförordnad generaldirektör

Innehåll

Sammanfattning	5
Begrepp	7
1 Inledning	9
1.1 Uppdraget	9
1.2 Avgränsningar	10
1.3 Delrapportens disposition	10
2 Ansvar och roller på gasmarknaderna	11
2.1 Västsvenska naturgasnätet	11
2.2 Energimyndigheten.....	12
2.3 Energimarknadsinspektionen	16
2.4 Systembalansansvarig	19
2.5 Transmissionsnätsoperatör (TSO)	19
2.6 Distributionsnätsoperatör (DSO).....	21
2.7 Systemansvariga för lagringsenhet.....	22
2.8 Naturgasföretag, leverantörer, kunder och förbrukare	23
2.9 Stockholms gasnät	25
2.10 Flytande metan (LNG).....	26
2.11 Vätgas	27
3 Möjligheter till ökade krav utifrån kommande lagstiftning	30
3.1 CER-direktivet.....	30
3.2 NIS2	31
3.3 EU:s gasmarknadspaket	31
4 Avslutande kommentar	32

Sammanfattning

Ansvar för en trygg naturgasförsörjning i Sverige vilar på flera ben, där olika aktörer har olika typer av ansvar enligt lag och förordning. Berörda aktörer är följande:

- Statens energimyndighet
- Energimarknadsinspektionen
- Swedegas som transmissionsnätsoperatör och systembalansansvarig
- Ett antal distributionsnätsoperatörer
- Gasnätet Stockholm AB
- Ett antal större förbrukare av naturgas
- LNG-aktörer

I Energimyndighetens arbete med en trygg naturgasförsörjning är följande lagar och förordningar relevanta:

- EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EU) 2017/1938 av den 25 oktober 2017 om åtgärder för att säkerställa försörjningstryggheten för gas och om upphävande av förordning (EU) nr 994/2010
- Naturgaslag (2005:403)
- Lag (2012:273) om trygg naturgasförsörjning
- Förordning (2012:275) om trygg naturgasförsörjning

Ytterst är det EU-förordningen 2017/1938 om åtgärder för att säkerställa försörjningstrygghet för gas som är styrande. Energimyndigheten är även behörig myndighet för trygg naturgasförsörjning och har ett särskilt ansvar eftersom myndigheten har rätt att utlysa krisnivåer i det västsvenska naturgassystemet. Energimyndigheten har också ett ansvar att ta fram en nationell krisplan.

Energimarknadsinspektionen har i uppdrag att arbeta för väl fungerande energimarknader inom el-, fjärrvärme och naturgasområdena och är enligt naturgaslagen och naturgasförordningen ansvarig för att handlägga ansökningar från nätföretagen om tillstånd att bygga och använda naturgasledningar, lagringsanläggningar och förgasningsanläggningar. Energimyndigheten och Energimarknadsinspektionen har olika kompletterande roller vilka är viktiga för fungerande och trygga gasmarknader.

Det västsvenska naturgasnätet ägs, drivs och underhålls av privata aktörer, där Swedegas har en särskilt viktig roll som transmissionsnätsoperatör och systembalansansvarig samtidigt som andra privata aktörer ansvarar för distributionsnäten. Samtliga dessa aktörer har enligt ovan nämnda lagar ett ansvar att säkerställa en trygg naturgasförsörjning. I detta ansvar ingår bland annat kravet på

upprättandet av företagsplaner (krisplaner) som ska beskriva hur aktörerna ska agera vid en krissituation.

Utöver detta finns det ett antal förbrukare av naturgas, som också har ett ansvar att ta fram krisplaner enligt STEMFS 2016:1 för att kunna hantera en störning av naturgasförsörjningen.

Energimyndigheten har tillsynsansvaret över samtliga dessa aktörers krisplaner för att säkerställa att dessa lever upp till kraven i den nationella krisplanen.

Utöver det västsvenska naturgasnätet finns också Stockholms gasnät och en marknad för flytande naturgas. Gasnätet Stockholm AB tillsynas av Energimarknadsinspektionen. Energimyndigheten bedriver inte någon tillsyn över nätet utifrån ett försörjningstrygghetsperspektiv. Energimyndigheten bedriver heller ingen tillsyn över marknaden för flytande naturgas.

Begrepp

Nedan redogörs för några begrepp som är återkommande i rapporten.

Trygg energiförsörjning	Trygg energiförsörjning handlar om att förebygga och lindra negativa konsekvenser för samhälle och energianvändare som uppstår på grund av störningar och avbrott i energiförsörjningen.
Naturgas	<p>Med naturgas avses även biogas, gas från biomassa och andra gaser, i den mån det är tekniskt möjligt att använda dessa gaser i ett naturgassystem. Med naturgas avses även flytande naturgas, också kallad LNG.</p> <p>Naturgas består till största delen av metan och utvinns från källor på land eller under havsbotten. Nästan 70 procent av naturgasen används inom industrin som bränsle och råvara.</p> <p>Det är tekniskt möjligt att använda vätgas i ett naturgassystem varför vätgas inkluderas som energibärare i begreppet naturgas, om inget annat specificeras.</p>
Biogas	Biogas är ett helt förnybart bränsle som framställs av biomassa och består till största delen av metan. Biogas används som råvara eller energikälla inom industrin. Den kan också användas till produktion av värme och el eller som fordonsgas.
Energigas	Energigas är ett samlingsnamn för bränslen som vid användningen är i gasform. Till dessa hör till exempel naturgas, biogas, gasol och vätgas.
Naturgasföretag	Företag som överför eller bedriver handel med naturgas samt innehavare av lagrings- anläggningar och förgasningsanläggningar.
Transmissionsnätoperatör (TSO), även kallad Systemansvarig för överföringssystemet	Ansvarar för överföring av gas i transmissionssystemet. Svarar för säkra, tillförlitliga och effektiva ledningssystem. Begreppet transmissionsnätoperatör är även synonymt med systemansvarig för överföringssystem och transmissionsnätsföretag.
Distributionsnätoperatör (DSO), även kallad Systemansvarig för distributionssystem	Ansvarar för att gas överförs till gasförbrukare genom ett distributionsnät. Svarar för säkra, tillförlitliga och effektiva rörledningssystem.

Systembalansansvarig	Har det övergripande ansvaret för att balansen mellan inmatning och uttag av gas upprätthålls kortsiktigt i transmissionsnätet och vidtar eventuella åtgärder vid obalanser. Genom avtal med de balansansvariga regleras bland annat de obalanser som uppstår om planerad inmatning inte motsvarar faktiska uttag.
Balansansvarig	Ekonomiskt ansvarig för att balans upprätthålls mellan tillförd och uttagen mängd gas inom balansansvaret (inmatnings- och uttagspunkter som balansansvaret omfattar).
Större förbrukare	Förbrukare över 20 GWh gas per år. Ska upprätta och följa en krisplan. Större förbrukare ska bland annat ha operativa planer för att kunna reducera eller avbryta förbrukningen av gas efter instruktion från rörledningssinnehavaren.
Medelstora förbrukare	Förbrukar mellan 3 och 20 GWh naturgas per år.
Gasproducenter	Med gasproducenter avses här de aktörer som producerar naturgas som matas in i det västsvenska naturgasnätet. Ska upprätta och följa en krisplan.

Kommentar

Energimarknadsinspektionen (Ei) har i uppdrag att implementera EU:s gasmarknadsdirektiv¹ med tillhörande förordning i svensk lagstiftning. Direktivet kommer, enligt vad Ei föreslår, att genomföras genom en ny lag, Gasmarknadslagen, som behandlar naturgas, biogas och vätgas. Med övergången till den nya lagen så kommer begreppen för energigaser att tydliggöras där naturgas, som idag inkluderar flera gaser med både fossilt och förnybart ursprung, kommer att definieras för sig.

Utifrån den gröna omställningen och de förändringar som föreslås genomföras i lagrummet så kan det resoneras i termer om exempelvis gasnät och gasföretag, i stället för naturgasnät eller naturgasföretag vilket på sikt kommer att spegla utvecklingen som sker på området. Begreppen i den här delrapporten utgår däremot ifrån vid tidpunkten gällande lagstiftning med tillhörande definitioner.

¹ EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV (EU) 2024/1788 av den 13 juni 2024 om gemensamma regler för de inre marknaderna för förnybar gas, naturgas och vätgas, om ändring av direktiv (EU) 2023/1791 och om upphävande av direktiv 2009/73/EG.

1 Inledning

1.1 Uppdraget

I januari 2024 fick Energimyndigheten i uppdrag att genomföra en översyn av försörjningstryggheten på gasmarknaderna. Energimyndigheten ska beskriva vilka skyldigheter och rättigheter olika aktörer på gasmarknaderna omfattas av och vid behov föreslå nya eller ändrade författningar eller anslag för att stärka försörjningstryggheten på gasmarknaderna. Skrivningar och förslag ska avse aktörer längs det västsvenska naturgassystemet, på Stockholms gasnät, på marknaden för flytande naturgas och på vätgasområdet.

Vilka aktörer som i vilken utsträckning bör ansvara för olika delar av försörjningstryggheten och vilken trygghetsnivå som är rimlig är i sig en viktig fråga att bedöma inom ramen för detta uppdrag. I vissa fall kan det vara nödvändigt att staten genom finansiering eller direkt agerande vidtar beredskapsåtgärder. I många fall bör det vara lämpligare att ställa krav på exempelvis gasnätoperatörer eller gaskunder. Under alla omständigheter är ett grundläggande syfte med detta uppdrag att det ska göras tydligare för kunder på gasmarknaderna vilken försörjningstrygghet de kan förvänta sig, så att de själva kan bedöma vilka åtgärder de behöver vidta i förhållande till den verksamhet de bedriver.

Mer specifikt ska Energimyndigheten:

- beskriva de regelverk och andra krav som ställs på gasnätoperatörers beredskap i fredstida normalläge respektive höjd beredskap liksom i förhållande till så kallade hybridhot vad gäller driftsäkerhet och reparationsförmåga,
- bedöma vilken leveranssäkerhet som bör vara rimlig för kunder i gasnät att förvänta sig,
- analysera vilka åtgärder som skulle vara effektiva och lämpliga att vidta för att i närtid och på sikt höja försörjningstryggheten för metangas och i vilken mån staten eller andra aktörer bör ansvara för dem rättsligt såväl som finansiellt,
- beskriva på en övergripande nivå hur en försörjningstrygghetsreglering för vätgasmarknader skulle kunna se ut givet en utveckling utifrån regionala industriella kluster, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Energimyndigheten har inhämtat synpunkter från Affärsverket svenska kraftnät, Energimarknadsinspektionen och andra berörda aktörer i beredskapssektorn energiförsörjning samt Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Försvarsmakten.

Vid genomförandet av uppdraget har en referensgrupp skapats bestående av representanter från Energigas Sverige, Länsstyrelsen Skåne, Länsstyrelsen Stockholm, Länsstyrelsen Västra Götaland (Civo Väst), Gasum, Myndigheten för

samhällsskydd och beredskap, Nordion Energi, Göteborg Energi, IKEM och Gasnätet Stockholm AB.

Som stöd i uppdraget har Energimyndigheten använt sig av konsultbolaget Ramboll.

1.2 Avgränsningar

I regeringens anvisning framgår det att biogasmarknader utan koppling till gasnäten inte omfattas av uppdraget. Däremot omfattas biogasproduktion, som är eller kan bli kopplad till gasnät (exempelvis det västsvenska gasnätet), av uppdraget.

Denna delrapport avgränsas till att endast beskriva ansvar och roller på marknaden för naturgas utifrån idag gällande lagstiftning.

1.3 Delrapportens disposition

Delrapporten består av fyra kapitel. I kapitel 2 redogörs för de lagar och förordningar som styr gasmarknaderna samt det ansvar som främst Energimyndigheten och Energimarknadsinspektionen har. Fokus ligger på de delar av marknaden som lagrummet reglerar.

I kapitel 3 redogörs för kommande lagstiftning som bedöms kunna få en positiv påverkan på energiberedskapen.

I kapitel 4 lämnas en avslutande kommentar.

2 Ansvar och roller på gasmarknaderna

Det finns en stor mängd aktörer som på ett eller annat sätt är involverade i gasmarknaderna i Sverige. Från statens sida har Energimyndigheten och Energimarknadsinspektionen ett särskilt ansvar, bland annat i sina roller som tillsynsmyndigheter. Det är privata aktörer som ansvarar för produktion, distribution och lagring av naturgas. Det finns ingen direkt lagstiftning för höjd beredskap som specifikt träffar berörda aktörer på gasmarknaderna, förutom exempelvis den förfogandelagstiftning som kan bli aktuell vid en krigssituation. Energimyndigheten har också ansvar, enligt myndighetens instruktion, att kunna ransonera energi om ett sådant behov skulle uppstå. Däremot kan aktörerna på gasmarknaderna beröras av exempelvis lag (1982:1004) om skyldighet för näringsidkare, arbetsmarknadsorganisationer med flera att delta i totalförsvarsplaneringen. Energimyndigheten, i egenskap av både beredskapsmyndighet och sektorsansvarig myndighet, har ett antal krav på sig vid höjd beredskap som med all sannolikhet skulle kräva samverkan med privata aktörer, exempelvis avseende samlade lägesbilder.

2.1 Västsvenska naturgasnätet

Det västsvenska naturgassystemet är litet i jämförelse med de flesta andra naturgasnät i Europa och består av cirka 60 mil transmissionsledning och cirka 300 mil distributionsledning. Nätet sträcker sig från Trelleborg i söder till Stenungsund i norr. Det förbrukas årligen cirka 6 TWh gas i det västsvenska naturgasnätet där den största delen av den naturgas som används idag matas in via rörledning från Danmark, med endast en mindre inmatning från Sverige i form av biogas. Sverige har endast ett mindre gaslager vars syfte är att kunna utjämna kortvariga konsumtionstoppar. Det danska naturgassystemet är i sin tur sammanlänkat med det europeiska naturgasnätet via sammanlänkningspunkten i Ellund, mot Tyskland.

Bild: Energimyndigheten

På den västsvenska naturgasmarknaden finns cirka 27 000 hushållskunder. Ett 90-tal enskilda anläggningar är större förbrukare och konsumerar ungefär 80 procent av all naturgas i systemet. Därutöver finns cirka 4 200 små- till medelstora förbrukare.² Idag är endast hushållskunder skyddade kunder i enlighet med EU-förordningen, och utgör två procent av den totala marknadsvolymen.³

Sedan den 1 april 2019 är de svenska och danska marknaderna integrerade i en gemensam balanseringszon; Joint Balancing Zone, benämnd JBZ. Införandet av JBZ är positivt för den svenska försörjningstryggheten eftersom det ökar systemets robusthet, bland annat genom att trycket ökar från 56 till 70 bar. Vidare främjar även balanseringszonen konkurrensen på den gemensamma marknaden.

2.2 Energimyndigheten

Energimyndigheten är av regeringen utsedd till behörig myndighet för trygg naturgasförsörjning. En viktig del i det ansvaret är att upprätta en förebyggande åtgärdsplan och en nationell krisplan för att undanröja eller lindra konsekvenserna vid ett avbrott i naturgasförsörjningen på västsvenska naturgasnätet.

Ansvaret innefattar även tillkännagivande av krisnivåer och myndigheten har det nationella ansvaret för den operativa hanteringen av kriser i försörjningen av naturgas med tillhörande kontakter med EU-kommissionen och andra medlemsstater.

Energimyndigheten har även föreskriftsrätt på området trygg naturgasförsörjning där myndigheten föreskriver vissa naturgasföretag och gasanvändare att upprätta en förebyggande åtgärdsplan samt krisplan för sin organisation.

Energimyndighetens arbete med försörjningstrygghet för naturgas har till stor del inriktats på just det västsvenska naturgasnätet. Bakgrunden är att tillämpbar EU-lagstiftning avgränsats till att fokusera på infrastruktur med fysiska anslutningar till det europeiska naturgasnätet.

2.2.1 EU-förordningen

I Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/1938 av den 25 oktober 2017 om åtgärder för att säkerställa försörjningstryggheten för gas och om upphävande av förordning (EU) nr 994/2010 (EU-förordningen) stadgas att alla medlemsstater ska utse en behörig myndighet som ska säkerställa genomförandet av de åtgärder som beskrivs i förordningen. Energimyndigheten är enligt förordning (2012:275) om trygg naturgasförsörjning utsedd att vara behörig myndighet och har, tillsammans med naturgasföretag och kommissionen, i uppdrag och ansvar för att trygga naturgasförsörjningen.⁴ I detta ansvar ingår att Energimyndigheten ska fastställa de olika berörda aktörernas roller och ansvarsområden vilket i en svensk kontext handlar om berörda naturgasföretag även om elföretag och energibranschen i övrigt kan vara aktuella.⁵

² *Sveriges el- och naturgasmarknad 2023*, Ei R2024:11.

³ I Sverige är en skyddad kund en hushållskund som är ansluten till ett distributionsnät för gas på det västsvenska naturgasnätet.

⁴ EU-förordning 2017/1938, Artikel 3.1.

⁵ EU-förordning 2017/1938, Artikel 3.4.

EU-förordningens syfte är att säkerställa att alla erforderliga åtgärder vidtas för att trygga en oavbruten gasförsörjning i hela unionen, särskilt till skyddade kunder i händelse av svåra klimatförhållanden eller avbrott i gasförsörjningen. En av de viktigaste aspekterna för att uppnå detta är att infrastrukturen för gas ska vara tillräckligt resilient. För EU-medlemmar finns skyldigheter gentemot andra medlemsstater. Den behöriga myndigheten ska säkerställa att nödvändiga åtgärder vidtas för att garantera att landet vid ett avbrott i gasförsörjningen kan tillgodose den totala efterfrågan på gas i det beräknade området under en dag med exceptionellt hög efterfrågan på gas i enlighet med den så kallade N-1-formeln.⁶

Sverige har dock utifrån förutsättningarna i det västsvenska naturgasnätet ett undantag från denna skyldighet, men ska ändå eftersträva att fullgöra skyldigheten och samtidigt trygga gasförsörjningen till skyddade kunder.^{7 8}

Energimyndigheten ska också som behörig myndighet säkerställa att all ny överföringsinfrastruktur bidrar till försörjningstryggheten för gas genom att ett väl sammanlänkat nät utvecklas, i förekommande fall även genom ett tillräckligt antal gränsöverskridande inmatnings- och uttagpunkter utifrån efterfrågan på marknaden och de identifierade riskerna.⁹

Lagring av gas

I juni 2022 vidtog EU åtgärder för att öka gasreserverna för att trygga tillräcklig försörjning och skydda medborgarna från höga energipriser, mot bakgrund av Rysslands provocerade militära aggression mot Ukraina, som allvarligt hade stört energimarknaderna.

Enligt de nya reglerna för lagring av gas som infördes i EU-förordningen ska medlemsländerna se till att lagringskapaciteten i EU fylls på till minst 90 procent senast i november varje år, det vill säga innan vinterperioden inleds. Vidare ska den lagrade gasen delas över hela EU i en anda av solidaritet.

Enligt EU-förordningen ska Energimyndigheten kontinuerligt övervaka efterlevnaden av de fyllnadskrav som framgår av artikeln och regelbundet rapportera till gruppen för samordning av gasförsörjningen. Om fyllnadsnivån ligger mer än fem procentenheter under nivån för fyllnadsbanan ska Energimyndigheten utan dröjsmål vidta effektiva åtgärder för att öka den. Det är den systembalansansvarige som ansvarar för att det fyllnadsmål om lagring av gas och den fyllnadsbana med delmål som avses i EU-förordningen nås.¹⁰

Energimyndigheten ska också inhämta rapporter om fyllnadsnivån från de systemansvariga för lagringssystemen. Vidare ska myndigheten övervaka fyllnadsnivåerna i de underjordiska gaslagringsanläggningarna i slutet av varje månad och utan onödigt dröjsmål rapportera resultaten till kommissionen.

⁶ EU-förordning 2017/1938, Artikel 5.

⁷ EU-förordning 2017/1938, Artikel 5.9.

⁸ Sverige ligger längst ut i det europeiska naturgasnätet och undantaget gäller, bland annat, endast under förutsättning att Sverige inte har någon gastransit till andra medlemsstater på sitt territorium.

⁹ EU-förordning 2017/1938, Artikel 5.8.

¹⁰ EU-förordning 2017/1938, Artikel 6a.

Bedömning av risker

Enligt EU-förordningen ska Energimyndigheten tillsammans med övriga behöriga myndigheter inom varje riskgrupp¹¹ göra en gemensam bedömning på riskgruppsnivå av alla relevanta riskfaktorer, till exempel naturkatastrofer och tekniska, kommersiella, sociala, politiska och andra risker som skulle kunna leda till att de viktigaste gränsöverskridande riskerna för försörjningstryggheten för gas förverkligas. Energimyndigheten ska beakta resultaten av de genomförda simuleringarna vid utarbetandet av riskbedömningar, förebyggande åtgärdsplaner och krisplaner.

Energimyndigheten ska delta i riskgruppens arbete med att genomföra den gemensamma riskbedömningen och rapportera om den till gruppen för samordning av gasförsörjningen elva månader innan tidsfristen för anmälan av den gemensamma riskbedömningen och dess uppdateringar löper ut. Tio månader innan tidsfristen för anmälan av den gemensamma riskbedömningen eller dess uppdateringar löper ut, ska varje behörig myndighet utbyta och uppdatera alla inom den överenskomna samarbetsmekanismen, nationella uppgifter som är nödvändiga för utarbetandet av den gemensamma riskbedömningen, framför allt för tillämpning av olika scenarier baserat på de identifierade riskerna ovan.

Riskanalys och Förebyggande åtgärdsplan

Energimyndigheten ska göra en nationell riskbedömning av alla relevanta risker som påverkar försörjningstryggheten för gas.¹² Riskbedömningen ska uppdateras vart fjärde år, såvida inte omständigheterna kräver att det sker oftare.

Riskbedömningen är ett viktigt verktyg i arbetet med att fastställa en förebyggande åtgärdsplan samt en krisplan vilka kombinerat ska kunna peka ut förebyggande åtgärder samt hur man vid en kris ska kunna hantera minskade leveranser eller avbrott i naturgasförsörjningen. Se rubrik 2.2.2 Nationell Krisplan för ytterligare beskrivning.

Fastställandet av den förebyggande åtgärdsplanen samt krisplanen ska ske efter att Energimyndigheten genomfört ett samråd med relevanta aktörer. Även dessa planer ska uppdateras vart fjärde år eller oftare om omständigheterna kräver det eller kommissionen begär det.¹³ Den förebyggande åtgärdsplanen ska identifiera de naturgasföretag som behövs för att kunna säkra gasförsörjning till medlemsstatens skyddade kunder. Energimyndigheten ska säkerställa att förutsättningar skapas för försörjning till skyddade kunder och kan av de utpekade företagen kräva att de vidtar åtgärder för att säkerställa detta. De nödvändiga åtgärderna ska samtidigt genomföras utan att den inre energimarknadens funktion hindras, och till ett pris som respekterar leveransernas marknadsvärde.¹⁴

2.2.2 Nationell krisplan

Energimyndigheten tar i enlighet med EU-förordningen fram en nationell krisplan för Sveriges naturgasförsörjning. Den nationella krisplanen är helt central för att tydliggöra ansvar och roller i det västsvenska naturgasnätet inför och under kriser då krisplanen listar olika aktörers ansvar vid olika krisnivåer.

¹¹ Sverige är medlem i sex regionala riskgrupper, deltagarna i respektive grupp utgörs av andra medlemsstater i EU.

¹² EU-förordning 2017/1938, Artikel 7.3.

¹³ EU-förordning 2017/1938, Artikel 8.2, 9.11 samt 10.2.

¹⁴ EU-förordning 2017/1938, Artikel 6.

Grundprincipen är att marknaden, så långt som det är möjligt, ska hantera eventuellt minskade leveranser eller ett avbrott i naturgasförsörjningen. Det är först när de marknadsbaserade åtgärderna är uttömda som Energimyndigheten får ett direkt operativt ansvar för att hantera en uppkommen situation, vilket betyder att krisnivå kris ska utlysas.¹⁵ Myndighetens ansvarsområden innefattar bland annat att besluta om förbrukningsbegränsning eller försäljningsbegränsning, om bibehållen förbrukning hos kritiska förbrukare eller att leda om producerad gas till kritiska förbrukare samt om vägledande eller bindande högsta tillåtna förbrukningsnivåer. Myndigheten beslutar även om upphävandet av samtliga sådana beslut.¹⁶

Vid tillkännagivande av krisnivåer ska Energimyndigheten informera kommissionen samt de medlemsstater som landet är direkt sammanlänkat med vilket för Sveriges del innebär att Danmark ska informeras.¹⁷ När krisen är över ska Energimyndigheten även tillkännage detta.

Energimyndigheten ska vid en utlyst krisnivå begära in information från berörda naturgasföretag samt översända den till kommissionen. Energimyndigheten är i ett sådant läge även skyldig att skicka en detaljerad utvärdering av krisen till kommissionen.¹⁸

För att ytterligare stärka upp försörjningstryggheten ska Energimyndigheten vid behov begära solidaritet i enlighet med EU-förordningen.¹⁹ Det innebär att om det inträffar en kris där en stat inte har tillgång till tillräcklig mängd gas för att försörja sina skyddade kunder så ska en i förtid avtalad mängd gas frigöras från andra stater, där Sverige idag har ett solidaritetsavtal med Danmark. När gasförsörjningen till solidaritetsskyddade kunder inom territoriet är tillgodosedd ska Energimyndigheten omedelbart underrätta kommissionen och de behöriga myndigheterna i de berörda medlemsstaterna som visar solidaritet.

2.2.3 Lag och förordning om trygg naturgasförsörjning

2012 beslutades lag (2012:273) om trygg naturgasförsörjning, som komplement till Europaparlamentets och rådets förordning om åtgärder för att trygga naturgasförsörjningen från 2010.²⁰ Det är enligt lagen om trygg naturgasförsörjning som Energimyndigheten i egenskap av behörig myndighet ska utöva tillsyn över att EU-förordningen och de åtgärdsplaner och krisplaner som upprättats enligt förordningen följs, samt att lag om trygg naturgasförsörjning och tillhörande föreskrifter följs.²¹

Tillsynsfunktionen ett viktigt verktyg i det löpande arbetet med trygg naturgasförsörjning och Energimyndigheten har rätt att på begäran få de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen. Energimyndigheten får även meddela föreskrifter om skyldighet att lämna den information som behövs för att myndigheten ska kunna fullgöra sina uppgifter enligt EU-förordningen. Därtill har myndigheten rätt att meddela de förelägganden som behövs för att se till att de

¹⁵ De tillämpliga krisnivåerna är *tidig varning*, *beredskap* och *kris*.

¹⁶ *Nationell Krisplan för Sveriges naturgasförsörjning*, Energimyndigheten, november 2022, avsnitt 5.1.

¹⁷ EU-förordning 2017/1938, Artikel 11.

¹⁸ EU-förordning 2017/1938, Artikel 14.

¹⁹ SFS 2012:275, 4§.

²⁰ *Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 994/2010 av den 20 oktober 2010 om åtgärder för att trygga naturgasförsörjningen och om upphävande av rådets direktiv 2004/67/EG*.

²¹ SFS 2012:275, 2§ samt 5§.

föreskrifter och planer som omfattas av tillsynen följs, där ett föreläggande även får förenas med vite.^{22 23}

Förordning (2012:275) om trygg naturgas ger Energimyndigheten mandat att ingå överenskommelser med behöriga myndigheter i andra medlemsstater inom ramen för samarbeten som följer av EU-förordningen.²⁴

Energimyndigheten får meddela föreskrifter om skyldighet för naturgasföretag och företag som förbrukar naturgas att upprätta och följa en förebyggande åtgärdsplan och en krisplan för företagets verksamhet (företagsplaner), samt om skyldighet att lämna den information som behövs för att Energimyndigheten ska kunna fullgöra sina uppgifter enligt EU-förordningen och lagen om trygg naturgasförsörjning.

2.2.4 STEMFS 2016:1

Energimyndighetens föreskrifter för naturgasföretag och förbrukare, STEMFS 2016:1²⁵ är det verktyg som myndigheten förfogar över för att säkerställa att de aktuella verksamheterna uppfyller de krav och skyldigheter i övrigt som ställs i EU-förordningen och nationell lagstiftning avseende försörjningstrygghet.

2.2.5 Övriga författningar

Energimyndigheten är, enligt förordning (2014:520) med instruktion för Statens energimyndighet beredskapsmyndighet och sektorsansvarig myndighet enligt förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap. Myndigheten ska planera, samordna och, i den utsträckning som regeringen föreskriver, genomföra ransoneringar och andra regleringar som gäller användning av energi.²⁶

Energimyndigheten är enligt 8 § säkerhetsskyddsförordningen (2021:955) tillsynsmyndighet bland annat för enskilda verksamhetsutövare inom naturgasförsörjning.

Energimyndigheten är enligt 17 § i förordningen (2018:1175) om informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster tillsynsmyndighet över energisektorn, inbegripet gassektorn.

Som behörig myndighet för trygg naturgasförsörjning finansieras Energimyndighetens arbete på området av en försörjningstrygghetsavgift som faktureras till de avgiftsskyldiga. Det är förordning (2008:1330) om vissa avgifter på naturgasområdet som anger att Energimyndigheten ska ta emot försörjningstrygghetsavgifter.²⁷

2.3 Energimarknadsinspektionen

Energimarknadsinspektionen (Ei) har i uppdrag att arbeta för väl fungerande energimarknader inom el-, fjärrvärme och naturgasområdena. Ei är enligt naturgaslag (2005:403) och naturgasförordning (2006:1043) ansvarig för att handlägga

²² SFS 2012:273, 6§.

²³ SFS 2012:273, 7§.

²⁴ SFS 2012:275, 3§.

²⁵ STEMFS 2016:1, *Statens energimyndighets föreskrifter och allmänna råd om trygg naturgasförsörjning*.

²⁶ SFS 2014:520, 2§ 13p, *Förordning med instruktion för Statens energimyndighet*.

²⁷ SFS 2008:1330, 8§, *Förordning om vissa avgifter på naturgasområdet*.

ansökningar från nätföretagen om tillstånd att bygga och använda naturgasledningar, lagringsanläggningar och förgasningsanläggningar.

I avvaktan på moderniserad lagstiftning prövar Ei också koncessionsansökningar för vätgas, mot Rörledningslagen.²⁸ Sedan den 9 januari 2025 är Ei även behörig myndighet enligt vissa rådsförordningar om internationella sanktioner, avseende förbudet mot omlastning av rysk LNG.²⁹

När det gäller en koncessionspliktig naturgasledning bereder Ei ärendet och skickar det vidare till regeringen som fattar beslut.³⁰ Koncession krävs inte för en naturgasledning som är belägen efter en mät- och reglerstation, vilket i praktiken innebär att endast de ledningar som utgör transmissionsledningar är koncessionspliktiga enligt naturgaslagen. Dock gäller vissa bestämmelser i lagen även de naturgasledningar som inte är koncessionspliktiga.³¹

Ett centralt villkor som en koncessionsansökan måste uppfylla är att koncession endast får beviljas den som från allmän synpunkt är lämplig att utöva den verksamhet som avses med koncessionen.³² Ett beslut om koncession ska bland annat förenas med de villkor som behövs för att skydda allmänna intressen och enskild rätt samt som behövs av säkerhetsskäl. I villkoren kan även krav om leveransvillkor finnas. I nuvarande koncessionsbeslut gällande västsvenska naturgasnätet finns få villkor som berör trygg naturgasförsörjning, utöver att stamnätsledningen kan anses lämplig från allmän synpunkt enligt gällande kriterier.³³ Ei har enligt Naturgasförordningen ett utpekad ansvar att inhämta yttranden från ett antal parter i ärenden om koncession innan ett beslut fattas. Energimyndigheten som ansvarar för en trygg naturgasförsörjning är dock inte en av dessa parter.

Enligt naturgasförordningen är det Ei som ska ta emot rapporter om uppmätt överförd naturgas, samt utfärda föreskrifter kopplat till detta.³⁴ Ei har möjlighet att utfärda föreskrifter om bland annat övervakningsplaner, offentliggörande av information som har betydelse för naturgasmarknaden och avgifter.

Ei är också den svenska energitillsynsmyndigheten som är representerad i ACERs tillsynsnämnd. Som medlem av tillsynsnämnden tar Ei ställning till förslag i en rad frågor som rör EU:s inre gasmarknad och som beslutas av ACER.³⁵

2.3.1 Energimarknadsinspektionens tillsynsansvar

Ei är tillsynsmyndighet enligt 10 kapitlet i naturgaslagen och 34 § naturgasförordningen med undantag för försörjningstrygghetsfrågor och naturgas som en brandfarlig och explosiv vara.³⁶ Ei är också ansvarig tillsynsmyndighet enligt EU:s gasmarknadsförordning och de nätföreskrifter som meddelats med stöd av förordningen. Det ingår i tillsynsansvaret att överse om de villkor som finns i beslut

²⁸ SFS 1978:160, *Lag om vissa rörledningar*

²⁹ EU:s 14:e sanktionspaket införlivades i rådets *förordning (EU) 2024/1745 av den 24 juni 2024 ("Ändringsförordningen") om ändring av förordning (EU) nr 833/2014 ("Grundförordningen") om restriktiva åtgärder mot bakgrund av Rysslands åtgärder som destabiliserar situationen i Ukraina*

³⁰ SFS 2006:1043, 10§.

³¹ SFS 2005:403, 2 kap. 1§.

³² SFS 2005:403, 2 kap. 8§.

³³ SFS 2005:403, 2 kap. 5§.

³⁴ SFS 2006:1043, 17§.

³⁵ ACER – Agency for the Cooperation of Energy Regulators (EU), samt CEER – Council of European Energy Regulators (paneuropeiskt organ).

³⁶ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har med stöd av förordningen (2010:1075) om brandfarliga och explosiva varor föreskriftsrätt om säker hantering av energigas.

om koncession följs, vilket bland annat skulle kunna röra sig om tekniskt utförande, leveranssäkerhet eller annat som är av betydelse, direkt eller indirekt, för försörjningstryggheten.

Leveranssäkerhet är ett begrepp som används i både ellagen (1997:857) och naturgaslagen. I ellagen finns fler och mer detaljerade bestämmelser om leveranssäkerhet än i naturgaslagen.

De bestämmelser som kopplar till leveranssäkerhet i naturgaslagen är utformningen av villkor för överföring samt möjligheten för innehavaren av en naturgasledning att avbryta överföringen av naturgas för att upprätthålla en god drift- och leveranssäkerhet.³⁷

Det är alltså större skillnader i hur detaljerade kraven avseende leveranssäkerhet är och har utformats och uttryckts i ellagen respektive naturgaslagen. Av dessa två ovan nämnda bestämmelser i naturgaslagen framgår dock att en innehavare av en naturgasledning kan förväntas överföra naturgas med en viss leveranssäkerhet, nämligen en god leveranssäkerhet.

Dessutom ska en god driftsäkerhet upprätthållas. Denna skyldighet för ledningsinnehavarna följer av kravet på överföring för annans räkning på skäliga villkor³⁸. I och med att Ei är tillsynsmyndighet enligt naturgaslagen följer ett tillsynsansvar över drift- och leveranssäkerheten hos innehavarna av naturgasledningar i distributions- och transmissionsnäten och som därmed omfattas av naturgaslagen.

Energimarknadsinspektionen har en skrivning om särskild samverkan med vissa myndigheter i sin instruktion, förordning (2016:742) med instruktion för Energimarknadsinspektionen. I 11 § punkt 3 anmodas Energimarknadsinspektionen att särskilt samverka med Affärsverket svenska kraftnät i frågor som rör utvecklingen av den gemensamma marknaden för el. Det finns inget ansvar för Energimarknadsinspektionen att särskilt samråda med Energimyndigheten.

Energimarknadsinspektionens ska även enligt samma instruktion fullgöra uppgifter som följer av gasmarknadsdirektivet. I detta ingår att årligen utarbeta en rapport i enlighet med de rapporteringskrav som följer av artikel 5 i direktivet där rapporteringen omfattar regleringsfrågor, konkurrensfrågor och frågor om försörjningstrygghet.

Kommentar

En distinktion mellan Energimyndighetens och Energimarknadsinspektionens arbete är att den förra har ett tydligt uttalat ansvar att proaktivt verka för att stärka beredskapen och försörjningstryggheten. Energimarknadsinspektion är däremot beredskapsmyndighet inom området energiförsörjningen och arbetar aktivt tillsammans med Energimyndigheten, som är sektorsansvarig myndighet enligt förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap. Ei är som nämnt även medlem i det europeiska samarbetet mellan energitillsynsmyndigheter som syftar till att underlätta integrering av de nationella energimarknaderna, bidra till EU:s omställning till ren energi samt till en effektiv transeuropeisk energiinfrastruktur. En

³⁷ SFS 2005:403, 6 kap. 3§ samt 8 kap. 7§.

³⁸ SFS 2005:403, 3 kap. 6§.

utveckling av dessa förmågor stärker även försörjningstryggheten för energi- och naturgasmarknaderna.

2.4 Systembalansansvarig

Swedegas är idag systembalansansvarig på gasmarknaden i det västsvenska naturgasnätet.³⁹ Som systembalansansvarig har Swedegas det övergripande ansvaret för att balansen mellan inmatning och uttag av gas upprätthålls kortsiktigt. Detta sker bland annat genom att balansområdesförvaltande (vid gemensam balansering med Danmark) eller systembalansansvarig (vid nationell balansering) övervakar trycket i transmissionsnätet och vidtar eventuella åtgärder vid obalanser. Genom avtal med de balansansvariga regleras bland annat de obalanser som uppstår om planerad inmatning inte motsvarar faktiska uttag. Systembalansansvarig har till uppgift att sammanställa inkomna rapporter och bedöma försörjningsläget.

2.4.1 Lag om trygg naturgasförsörjning

Den systembalansansvarige ska enligt lagen om trygg naturgasförsörjning ansvara för att det fyllnadsmål om lagring av gas och den fyllnadsbana med delmål som avses i artikel 6a i EU-förordningen nås.

2.4.2 Förordning om trygg naturgasförsörjning

När Sverige har begärt att en solidaritetsåtgärd ska vidtas⁴⁰ är det Swedegas som, inom ramen för systembalansansvaret, ska säkerställa att den mängd gas som krävs för att tillgodose behovet hos solidaritetsskyddade kunder tillförs det västsvenska naturgassystemet och kan fördelas vidare till dessa kunder i enlighet med det rådande balansansvaret.

2.4.3 Nationell krisplan

I den nationella krisplanen tydliggörs den systembalansansvariges ansvarsområden, vilket bland annat innefattar att med givna mandat verkställa de marknadsbaserade och icke-marknadsbaserade åtgärderna enligt den nationella krisplanen. I ansvaret ingår att ha löpande kontakter med transmissionsnätoperatör i Danmark och att kunna ge instruktion till ledningsinnehavare om fränkoppling och tillkoppling av förbrukare.

2.5 Transmissionsnätoperatör (TSO)

Swedegas är TSO för det svenska stamnätet för naturgas.⁴¹

2.5.1 EU-förordningen

Sverige skulle kunna delegera till systemansvarig för överföringssystemet, möjligheten att utlysa krisnivåer⁴² men har dock valt att inte föreskriva om en sådan delegation, utan Energimyndigheten får endast delegera till Affärsverket svenska

³⁹ Swedegas har utsetts som systembalansansvarig enligt kap. 7, 1§ SFS 2005:403

⁴⁰ EU-förordning 2017/1938, Artikel 13.

⁴¹ Swedegas är certifierade enligt SFS 2011:711, *Lag om certifiering av vissa naturgasföretag*.

⁴² EU-förordning 2017/1938, Artikel 3.2.

kraftnät att utlysa krisnivåer.⁴³ I händelse av en kris på regional nivå eller unionsnivå ska Swedegas samarbeta och utbyta information med andra TSO:er genom det regionala samordningssystemet för gas inrättat av Entso-G.⁴⁴

Energimyndigheten kan vid behov ställa krav på Swedegas att köpa och förvalta balanseringslager i den mån som krävs för att uppgifter som ligger på systemansvariga för överföringssystem ska kunna utföras.

De systemansvariga för överföringssystem för el eller gas har möjlighet att i en kris och på goda grunder begära att Sverige beslutar att prioritera gasförsörjningen till vissa viktiga gaseldade kraftverk framför gasförsörjningen till vissa kategorier av skyddade kunder. De viktiga gaseldade kraftverken och de gasvolymerna de behöver måste i sådant fall vara tydligt identifierade tillsammans med gasvolymerna i de förebyggande åtgärdsplanerna och krisplanerna. Avvägningen om att prioritera gas till gaseldade kraftverk är av större vikt i andra europeiska länder där en betydande andel av elproduktionen baseras på naturgas som primär energiråvara. Ett bortfall av gas i systemet skulle alltså för de aktuella länderna kunna få betydande konsekvenser för el- och energiförsörjningen. Även i Sverige finns dock vissa gaskraftverk som har förmåga att bidra med viktiga funktioner vid behov.

Swedegas ska vid solidaritetssituationer samarbeta och utbyta information med andra TSO:er med för att identifiera den tillgängliga sammanlänkningskapaciteten inom sex timmar efter en begäran från en medlemsstat eller kommissionen.⁴⁵

2.5.2 Naturgaslagen

Swedegas är ett företag som innehar koncessionerade naturgasledningar och bedriver överföring av naturgas i sin roll som TSO. Swedegas ansvarar därmed för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av sitt ledningssystem och, i tillämpliga fall, dess anslutning till andra ledningssystem. Företaget svarar också för att dess rörledningssystem är säkert, tillförlitligt och effektivt och för att det på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på överföring av naturgas.

Swedegas är skyldigt att på skäligen villkor ansluta andra naturgasledningar samt lagringsanläggningar och förgasningsanläggningar. Detsamma gäller vid återinkoppling av en befintlig naturgasledning, ändring av den avtalade kapaciteten i anslutningspunkten samt ändring av tiden för överföringen.

Swedegas är även skyldigt att på skäligen villkor överföra naturgas vilket innefattar att kunderna kan förvänta sig en skälig leveranssäkerhet i förhållande till den överföringstaxa som betalas till nätföretaget. Dessutom kan nätkunden förvänta sig att anläggningarna som ingår i det koncessionerade nätet underhålls och reinvesteras i enlighet med den intäktsram som meddelats med stöd av naturgaslagen.

2.5.3 STEMFS 2016:1

Som TSO faller Swedegas även under definitionen naturgasföretag. Swedegas ska därför upprätta och följa såväl en krisplan som en förebyggande åtgärdsplan. Swedegas ska även vartannat år, eller vid väsentliga förändringar i riskbilden,

⁴³ SFS 2012:275, 6§.

⁴⁴ ENTSO-G är ett samarbetsorgan för ägare av stamnät i Europa för överföring av naturgas. Organisationens syfte är att öka samarbetet och samordningen mellan stamnätsägare, säkerställa optimal förvaltning och drift av näten och undanröja hinder för en gemensam inre gasmarknad för att nå EU:s mål om konkurrenskraft, försörjningstrygghet och hållbarhet.

⁴⁵ EU-förordning 2017/1938, Artikel 13.

genomföra en risk- och sårbarhetsanalys. Arbetet ska omfatta att på ett systematiskt sätt identifiera, analysera och dokumentera riskkällor som kan påverka leveranssäkerheten i transmissionsnätet eller transmissionsnätsoperatörens förmåga att uppfylla ansvaret och rollen enligt nationell krisplan.

I den förebyggande åtgärdsplanen ska det redovisas vilka riskkällor som har betydelse för att Sverige ska kunna uppfylla infrastruktur- och försörjningsnormerna enligt artikel 5 och 6 i förordning (EU) nr 2017/1938, vilka riskkällor som ska åtgärdas och planeringen för detta samt vilka riskkällor som inte ska åtgärdas och motiven för detta.

Swedegas ska även i egenskap av innehavare av naturgasledning senast den 31 januari varje år till Energimyndigheten lämna vissa specificerade uppgifter avseende föregående gasår.⁴⁶

2.5.4 Nationell krisplan

Under avsnitt 5.3 i den nationella krisplanen beskrivs TSO:s ansvarsområden. Dessa innefattar bland annat att ha en plan för och kunna genomföra en förbrukningsminskning om en sådan beordras från systembalansansvarig. Vidare ska TSO identifiera allvarliga avvikelser i funktionen hos transmissionssystemets infrastruktur och kunna fränkoppla och tillkoppla kunder enligt instruktion från systembalansansvarig. Från- och tillkoppling av kunder kallas även styrgas vilket finns beskrivet i den nationella krisplanen för trygg naturgasförsörjning.

2.6 Distributionsnätsoperatör (DSO)

I Sverige är följande företag systemansvariga för distributionssystemet: Göteborg Energi Gasnät AB, Krafringen Nät AB, Varberg Energi AB, Weum Gas AB och Öresundskraft AB. DSO:erna ansvarar för de regionala distributionsnäten som alla förgrenar sig ut från stamnätet för gas från Trelleborg upp mot Stenungsund.

2.6.1 EU-förordningen

Sverige skulle kunna delegera möjligheten att utlysa krisnivåer till systemansvarig för distributionssystem. Sverige har dock valt att inte föreskriva om en sådan delegation, utan Energimyndigheten får endast delegera till Affärsverket svenska kraftnät att utlysa krisnivåer.⁴⁷

2.6.2 Naturgaslagen

Samtliga DSO:er är företag som innehar en naturgasledning och bedriver överföring av naturgas. Varje DSO ansvarar därmed för drift och underhåll och, vid behov, utbyggnad av sitt ledningssystem och, i tillämpliga fall, dess anslutning till andra ledningssystem. Företaget svarar också för att dess ledningssystem är säkert, tillförlitligt och effektivt och för att det på lång sikt kan uppfylla rimliga krav på överföring av naturgas.

Precis som TSO så är varje DSO skyldigt att på skäliga villkor överföra naturgas, samt ansluta andra naturgasledningar, lagringsanläggningar och

⁴⁶ STEMFS 2016:1.

⁴⁷ SFS 2012:275, 6§.

förgasningsanläggningar. Detsamma gäller vid återinkoppling av en befintlig naturgasledning, ändring av den avtalade kapaciteten i anslutningspunkten samt ändring av tiden för överföringen.

Om överföringen av naturgas till en konsument avbryts utan att det beror på konsumentens försummelse och utan att det finns rätt att avbryta överföringen, kan konsumenten ha rätt till ersättning för skada av aktuell DSO.

Det är Energimarknadsinspektionen som utövar tillsyn över bestämmelserna i naturgaslagen, med vissa undantag.⁴⁸

2.6.3 STEMFS 2016:1

DSO-företagen även under definitionen naturgasföretag enligt naturgaslagen och ska därför upprätta och följa såväl en krisplan som en förebyggande åtgärdsplan.

DSO:er ska även vartannat år genomföra en risk- och sårbarhetsanalys. Arbetet ska omfatta att på ett systematiskt sätt identifiera, analysera och dokumentera riskkällor som kan påverka förmågan att uppfylla ansvaret och rollen enligt nationell krisplan, bedöma hur sårbar verksamheten är mot dessa riskkällor samt identifiera åtgärdsbehov med anledning av resultatet. Även riskkällor som är av mycket ovanlig karaktär samt beroenden av andra verksamheter och system ska beaktas.

Uppgifterna från den analysen ska redovisas i den förebyggande åtgärdsplanen med fokus på de riskkällor som ska åtgärdas och planeringen för detta, samt vilka riskkällor som inte ska åtgärdas och motiven för detta.

DSO:erna ska även i egenskap av innehavare av naturgasledning senast den 31 januari varje år till Energimyndigheten lämna vissa specificerade uppgifter avseende föregående gasår.

2.6.4 Nationell krisplan

I krisplanen beskrivs DSO:s ansvarsområden, vilket bland annat innefattar att ha en plan för hur en förbrukningsminskning ska genomföras om en sådan beordras från systembalansansvarig och kunna genomföra detta, att vid allvarliga händelser som kan ha en negativ påverkan på den nationella gasförsörjningen informera systembalansansvarig och att fränkoppla och tillkoppla kunder enligt instruktion från systembalansansvarig (så kallad styrgas).

2.7 Systemansvariga för lagringsenhet

Swedegas är systemansvarig för en lagringsenhet⁴⁹ och träffas därför även av följande skyldigheter:

⁴⁸ Tillsynen omfattar inte bestämmelserna i 8 kap. i naturgaslagen, med undantag för 13–20 §§ och inte heller bestämmelserna i 5 kap. Dessa bestämmelser om tillsyn framgår av 10 kap. i naturgaslagen.

⁴⁹ I Sverige finns bara en lagringsenhet kopplad till naturgasnätet.

2.7.1 EU-förordningen

Swedegas ska enligt artikel 6 d årligen rapportera fyllnadsnivån för sin gaslagringsanläggning till Energimyndigheten.

2.7.2 Naturgaslagen

Swedegas ansvarar enligt 4 kap 1 § för driften av gaslagringsanläggningen och för att den är säker, tillförlitlig och effektiv.

2.7.3 STEMFS 2016:1

Som innehavare av gaslagringsanläggning faller Swedegas även under definitionen naturgasföretag enligt naturgaslagen. Enligt 4 § ska därför Swedegas även utifrån sin roll som innehavare av gaslagringsanläggning upprätta och följa såväl en krisplan som en förebyggande åtgärdsplan.

Swedegas ska även vartannat år, eller vid väsentliga förändringar i riskbilden, genomföra en risk- och sårbarhetsanalys enligt 11 §. Uppgifterna från den ska redovisas i den förebyggande åtgärdsplanen.

2.7.4 Nationell krisplan

Under avsnitt 5.7 i den nationella krisplanen beskrivs innehavare av lagringsanläggnings ansvarsområden, vilket bland annat innefattar att identifiera avvikelser i funktionen i den egna anläggningen och skyndsamt rapportera dem till systembalansansvarig.

2.8 Naturgasföretag, leverantörer, kunder och förbrukare

Flera av rättsakterna innehåller utpekade skyldigheter och rättigheter för naturgasföretag. EU-förordningen definierar i artikel 2.9 naturgasföretag enligt definitionen i artikel 2.1 i direktiv 2009/73/EG som

“varje fysisk eller juridisk person, med undantag för slutförbrukare, som bedriver åtminstone en av följande verksamheter: produktion, överföring, distribution, leverans, köp eller lagring av naturgas, inbegripet LNG, som ansvarar för kommersiella och tekniska arbetsuppgifter och/eller underhåll i samband med dessa verksamheter”

Naturgaslagen definierar i 7§ naturgasföretag som

“företag som överför eller bedriver handel med naturgas samt innehavare av lagringsanläggningar och förgasningsanläggningar.”

Naturgasföretag är således enligt båda definitionerna ett brett begrepp som inbegriper många olika aktörer på gasmarknaden. De skyldigheter och rättigheter som listas under det här avsnittet utgör därför ett komplement för flera aktörer som redan har utpekade skyldigheter och rättigheter utifrån sin roll, exempelvis TSO.

EU-förordningen refererar till direktiv 2009/73/EG när det gäller definition av begreppet kund. Vad gäller förbrukare eller slutförbrukare saknas sådan definition i EU-förordningen. I direktiv 2009/73/EG definieras kund (artikel 2.24) som

kund: grossist eller slutförbrukare av naturgas samt naturgasföretag som köper naturgas

I Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1788 om gemensamma regler för de inre marknaderna för förnybar gas, naturgas och vätgas, om ändring av direktiv (EU) 2023/1791 och om upphävande av direktiv 2009/73/EG definieras slutkund (artikel 2.50) som

slutkund: en kund som köper naturgas eller vätgas för eget bruk

Naturgaslagen saknar motsvarande definition, och detsamma gäller STEMFS 2016:1.

2.8.1 EU-förordningen

Naturgasföretag har, tillsammans med Energimyndigheten och kommissionen, ansvar för att trygga naturgasförsörjningen inom ramen för sitt verksamhets- och behörighetsområde.⁵⁰

Energimyndigheten ska identifiera naturgasföretag och därefter ställa krav på att företagen vidtar åtgärder för att säkerställa gasförsörjning till medlemsstatens skyddade kunder i vissa särskilt utpekade Extremsituationer. De skyldigheter som åläggs naturgasföretag ska vara icke-diskriminerande och får inte leda till en orimlig börda för dessa företag.

Naturgasföretag har rätt att i förekommande fall fullgöra sina skyldigheter avseende försörjningstryggheten på regional nivå eller unionsnivå, vilket innebär att Energimyndigheten inte får kräva att exempelvis nödvändig infrastruktur ska vara lokaliserad enbart inom Sveriges territorium.⁵¹

Naturgasföretag, industriella gaskunder och de relevanta organisationer som företräder hushållskundernas och de industriella gaskundernas intressen ska samarbeta med Energimyndigheten samt de behöriga myndigheterna i andra medlemsstater och på begäran tillhandahålla dem all information som krävs för gemensamma och nationella riskbedömningar. Naturgasföretagen ska även delta i samråd om förebyggande åtgärdsplan och krisplan.

Det finns flera skrivningar om att påskrivna åtgärder riktade mot naturgasföretagen i första hand ska bygga på marknadsbaserade åtgärder och inte får medföra en orimlig börda för naturgasföretagen, exempelvis under artikel 9.

Om en krisnivå har utlysts ska de berörda naturgasföretagen dagligen ställa viss information till förfogande för medlemsstatens berörda behöriga myndighet.⁵²

I vissa situationer får Energimyndigheten, även om ingen krisnivå utlysts, kräva att naturgasföretagen tillhandahåller viss information som bedöms som nödvändig för att kunna bedöma den övergripande situationen för gasförsörjningen i Sverige eller andra medlemsstater.

⁵⁰ EU-förordning 2017/1938, Artikel 3.1.

⁵¹ EU-förordning 2017/1938, Artikel 6.5.

⁵² EU-förordning 2017/1938, Artikel 14.1.

2.8.2 STEMFS 2016:1

STEMFS2016:1 riktar sig enligt 1 § endast mot aktörer i det västsvenska naturgasnätet.

Naturgasföretag och så kallade större förbrukare är skyldiga att upprätta och följa krisplaner för företagets verksamhet, vilka ska uppdateras vid vissa givna situationer.

Naturgasföretag ska på begäran av Energimyndigheten lämna den information som behövs för att myndigheten ska kunna fullgöra sina uppgifter enligt EU-förordningen och lagen om trygg naturgasförsörjning

2.8.3 Nationell krisplan

I den nationella krisplanen beskrivs gasleverantörernas ansvarsområden vilka är de aktörer som handlar med gas och därmed säljer och levererar gas till gasförbrukaren. Det innefattar bland annat att ha en plan för hur skyddade kunder ska försörjas med gas för det fall leveranser av gas via ledning från Danmark helt eller delvis inte är tillgängliga, och ha en plan för hur gas ska levereras till de kunder som blir tillkopplade.

Under avsnitt 5.8 i krisplanen beskrivs större förbrukares ansvarsområden, vilket bland annat innefattar att ha planer för att kunna reducera eller avbryta förbrukningen av gas efter instruktion från ledningsinnehavaren, och att kunna beakta vägledande förbrukning samt efterfölja bindande högsta tillåtna förbrukning meddelad av behörig myndighet.

Under avsnitt 5.9 i krisplanen beskrivs medelstora förbrukares egna ansvarsområden, vilket bland annat innefattar att ha planer för att kunna reducera eller avbryta förbrukningen av gas efter instruktion från ledningsinnehavaren.

2.9 Stockholms gasnät

I Stockholmsområdet finns ett stadsgasnät och ett fordonsgasnät som omfattar cirka 50 respektive 4 mil ledning. Stockholms stads- och fordonsgasnät har cirka 50 000 kunder fördelat på framför allt hushållskunder men även ett mindre antal industrier, restaurangkök, och ett fåtal tankstationer och bussdepåer.⁵³ Inmatning av gas sker i huvudsak i Högdalen dit såväl biogas som LNG levereras där andelen biogas i gasnätet låg på 76% under 2023.⁵⁴ I förgasningsanläggningen förångas LNG till naturgas som sedan blandas med luft för att tillsammans med biogas bli den Stadsgas som används i stadsgasnätet. Distributionen sker via ledningar som trycksätts i särskilda regleringsstationer runt om i staden.

2.9.1 Energimyndigheten

Stockholms gasnät har ingen koppling till det europeiska rörbundna gasnätet. Därmed omfattas inte Stockholms gasnät av EU-förordningen. Däremot omfattas Stockholms gasnät av lag (2012:273) om trygg naturgasförsörjning och förordningen (2012:275) om trygg naturgasförsörjning, eftersom Gasnätet Stockholm AB är ett naturgasföretag enligt naturgaslagen (2005:403). Gasnätet Stockholm AB omfattas dock inte av STEMFS 2016:1, vilket i praktiken innebär att företaget inte har några av de

⁵³ Sveriges el- och naturgasmarknad 2023, Ei R2024:11.

⁵⁴ Energigas Sverige.

skyldigheter som följer av 2012:273 eller 2012:275. Därmed har Energimyndigheten inte någon möjlighet att bedriva tillsyn enligt dessa författningar.

2.9.2 Energimarknadsinspektionen

Stads- och fordonsgasnäten i Stockholm är reglerade på samma sätt som det västsvenska naturgassystemet enligt naturgaslagen. Den reglerade verksamheten med distribution och förgasning bedrivs av Gasnätet Stockholm AB. Gasnätet Stockholm AB bedriver överföring av naturgas i naturgasledning och är innehavare av en förgasningsanläggning och omfattas av naturgaslagen där Energimarknadsinspektionen är tillsynsmyndighet.

2.10 Flytande metan (LNG)

Det finns terminaler i Sverige som förser kunder inom geografiska områden utanför gasnäten med naturgas i flytande form. På västkusten finns en LNG-terminal i Lysekil sedan 2014, i nära anslutning till Sveriges största raffinaderi Preemraff med en lagringskapacitet på 30 000 m³.

I Nynäshamn finns sedan 2011 en LNG-terminal med en lagringskapacitet på 20 000 m³ LNG som bland annat försörjer Stockholms gasnät och sjöfarten. I Göteborgs hamn finns sedan 2018 en mindre bunkringsanläggning som kan förse sjöfarten med naturgas, vilken saknar en anslutning till naturgasnätet. Naturgasen levereras med lastbil i flytande form till anläggningen för vidare inmatning till bunkrande fartyg.

I naturgaslagen definieras begreppet naturgas till att även omfatta flytande (kondenserad) naturgas, dvs LNG. I lagen om trygg naturgasförsörjning hänvisas till definitionerna i naturgaslagen, varför LNG således omfattas även av såväl denna lag som förordningen om trygg naturgasförsörjning, till den del LNG omfattas av naturgaslagen.

EU-förordningen är i begränsad omfattning tillämplig på den svenska LNG-marknaden, eftersom den i dagsläget inte är sammanlänkad med det europeiska naturgasnätet. Den nationella krisplanen utgår från EU-förordningen, och gäller endast det västsvenska naturgasnätet. Då inga LNG-aktörer idag är anslutna till det västsvenska naturgasnätet träffas de inte av skyldigheterna som följer av den nationella krisplanen.

STEMFS 2016:1 är enligt 1 § endast tillämplig på aktörer kopplade till det västsvenska gasnätet.

2.10.1 Energimyndigheten

Energimyndigheten har i stort sett samma rättigheter och skyldigheter för LNG som för naturgas i icke-flytande form utifrån nationell lagstiftning.

Detta innebär även att Energimyndigheten har mandat att föreskriva om företagsplaner och viss informationsinhämtning för LNG-aktörer. Energimyndighetens föreskrifter STEMFS 2016:1 är dock genom 1 § begränsat till aktörer i det västsvenska naturgassystemet, vilket utesluter LNG-aktörer utanför det västsvenska naturgassystemet från att omfattas av bestämmelserna i lag och förordning om trygg naturgasförsörjning.

2.10.2 Energimarknadsinspektionen

LNG omfattas av naturgaslagen men det finns idag inte någon LNG-anläggning som är anslutet till ett naturgassystem, varför Energimarknadsinspektionen inte är tillsynsmyndighet för de befintliga LNG-anläggningarna.

För de ledningar som kräver koncession handlägger Energimarknadsinspektionen ansökningar för att sedan överlämna dem till regeringen för prövning.

2.10.3 Systemansvariga för lagringsenhet

Det två LNG-terminaler som finns i Sverige ägs av Gasum. Dessa två terminaler är att betrakta som lagringsenheter och Gasum är därför systemansvarig för lagringsenheterna.

Dessa två LNG-terminaler är även direkt berörda av EU:s beslut, med anledning av Rysslands anfallskrig mot Ukraina, i juni 2024 om ett 14:e sanktionspaket med förbud mot import av rysk LNG till europeiska LNG-terminaler som inte är anslutna till EU:s gemensamma gasnätverk.⁵⁵

2.10.4 Naturgasföretag, leverantörer, kunder och förbrukare

Naturgaslagen definierar i 7§ naturgasföretag som

"företag som överför eller bedriver handel med naturgas samt innehavare av lagringsanläggningar och förgasningsanläggningar."

Naturgasföretag är således ett brett begrepp som inbegriper många olika aktörer på gasmarknaden, inklusive LNG-marknaden. De skyldigheter och rättigheter som listas under det här avsnittet utgör därför ett komplement för flera aktörer som redan har utpekade skyldigheter och rättigheter utifrån sin roll, exempelvis systemansvariga för lagringsenhet.

Naturgaslagen saknar definition av kund, slutförbrukare eller motsvarande.

På den svenska LNG-marknaden finns bland annat förgasningsanläggningar som omfattas av naturgaslagens definition av naturgasföretag.

Det finns idag inga lagstadgade skyldigheter kopplat till försörjningstrygghet för LNG-aktörer, som inte är anslutna till det västsvenska naturgassystemet.

2.11 Vätgas

I naturgaslagen definieras begreppet naturgas till gaser, i den mån det är tekniskt möjligt att använda dessa gaser i ett naturgassystem. Det är tekniskt möjligt upp till en viss gräns att använda vätgas i ett naturgassystem, varför vätgas generellt sett omfattas av definitionen. I lagen om trygg naturgasförsörjning hänvisas till definitionerna i naturgaslagen, varför vätgas således omfattas även av denna lag såväl som förordningen om trygg naturgasförsörjning.

⁵⁵ RÅDETS FÖRORDNING (EU) 2024/1745 av den 24 juni 2024 om ändring av förordning (EU) nr 833/2014 om restriktiva åtgärder mot bakgrund av Rysslands åtgärder som destabiliserar situationen i Ukraina

EU-förordningen är endast tillämplig på bolag som är anslutna till det västsvenska naturgasnätet, och detsamma gäller den nationella krisplanen. Även STEMFS2016:1 är enligt 1 § endast tillämplig på aktörer kopplade till det västsvenska naturgasnätet.

De vätgasföretag som i sin produktion är kopplade till och nyttjar naturgas från det västsvenska naturgasnätet återfinns bland slutförbrukarna.

2.11.1 Energimyndigheten

Energimyndigheten har i regel samma rättigheter och skyldigheter vad gäller vätgas som övrig naturgas utifrån nationell lagstiftning.

2.11.2 Lag om trygg naturgasförsörjning

Enligt lag om trygg naturgasförsörjning ska Energimyndigheten i egenskap av behörig myndighet bland annat utöva tillsyn över att lag om trygg naturgasförsörjning och tillhörande föreskrifter följs. Energimyndigheten har rätt att på begäran få de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen.

Energimyndigheten får meddela föreskrifter om skyldighet att lämna den information som behövs för att myndigheten ska kunna fullgöra sina uppgifter enligt EU-förordningen och lag om trygg naturgasförsörjning.⁵⁶

Vidare har Energimyndigheten rätt att meddela de förelägganden som behövs för att se till att de föreskrifter och planer som omfattas av tillsynen följs där ett föreläggande får förenas med vite.

2.11.3 Förordning om trygg naturgas

Energimyndigheten får meddela föreskrifter om skyldighet för naturgasföretag och företag som förbrukar naturgas att upprätta och följa en förebyggande åtgärdsplan och en krisplan för företagets verksamhet (företagsplaner), samt om skyldighet att lämna den information som behövs för att Energimyndigheten ska kunna fullgöra sina uppgifter enligt lagen om trygg naturgasförsörjning.

Det innebär även att Energimyndigheten har mandat att föreskriva om företagsplaner och informationsinhämtning för vätgasaktörer. Energimyndighetens föreskrifter STEMFS 2016:1 är dock genom 1 § begränsat till aktörer i det västsvenska naturgassystemet, vilket i dagsläget innebär att endast en vätgasaktör som matar in vätgas i det västsvenska naturgassystemet träffas av bestämmelserna. I den mån en vätgasaktör i stället använder naturgas för vätgasproduktion träffas en sådan aktör av bestämmelserna i egenskap av förbrukare av naturgas och inte i egenskap av att vara en producent av vätgas.

2.11.4 Energimarknadsinspektionen

Energimarknadsinspektionen tar emot ansökningar om koncession enligt lag (1978:160) om vissa rörledningar, vilken omfattar vätgas. Ansökningarna överlämnas till regeringen för prövning.

Energimarknadsinspektionen är tillsynsmyndighet enligt 19 § förordning (1978:164) om vissa rörledningar, med hänvisning till 19 § rörledningslagen.

⁵⁶ SFS 2012:273, 6§.

2.11.5 Naturgasföretag, leverantörer, kunder och förbrukare

Naturgaslagen definierar i 7§ naturgasföretag som

"företag som överför eller bedriver handel med naturgas samt innehavare av lagringsanläggningar och förgasningsanläggningar."

Naturgasföretag är således ett brett begrepp som kan inbegripa många olika aktörer på gasmarknaden, inklusive vätgasmarknaden.

Det finns idag inga lagstadgade skyldigheter kopplat till försörjningstrygghet vad gäller naturgasföretag som inte träffas av EU-förordningen eller STEMFS 2016:1.

Naturgaslagen saknar en definition av kund, slutförbrukare eller motsvarande. Utifrån EU-direktivets definition av slutförbrukare är de vätgasföretag som är anslutna till västsvenska naturgasnätet att betrakta som förbrukare.

2.11.6 STEMFS 2016:1

STEMFS 2016:1 riktar sig enligt 1 § endast mot aktörer i det västsvenska naturgasnätet.

Enligt 4 § är så kallade större förbrukare (vilket definieras i 1 §) skyldiga att upprätta och följa krisplaner för företagets verksamhet vilka ska uppdateras vid vissa givna situationer.

2.11.7 Nationell krisplan

I den nationella krisplanen listas vilket ansvar olika aktörer på västsvenska naturgasnätet har vid olika krisnivåer. Under avsnitt 5.8 beskrivs större förbrukares ansvarsområden, vilket bland annat innefattar att ha planer för att kunna reducera eller avbryta förbrukningen av gas efter instruktion från ledningsinnehavaren och att kunna beakta vägledande förbrukning samt efterfölja bindande högsta tillåtna förbrukning meddelad av behörig myndighet.

Under avsnitt 5.9 beskrivs medelstora förbrukares ansvarsområden, vilket bland annat innefattar att ha planer för att kunna reducera eller avbryta förbrukningen av gas efter instruktion från ledningsinnehavaren.

3 Möjligheter till ökade krav utifrån kommande lagstiftning

Det finns ett antal kommande EU-direktiv som ska implementeras i svensk lagstiftning, bland annat CER-direktivet, NIS2-direktivet och EU:s så kallade gasmarknadspaket. Under 2025 förväntas även MSB:s nya föreskrifter och allmänna råd om statliga myndigheters uppgifter inför och vid höjd beredskap träda i kraft, något som kommer att kravställa och höja beredskapen inom såväl statliga myndigheter som deras ansvarsområden.

3.1 CER-direktivet

CER-direktivet kommer att innebära ökade och tydligare krav på vissa verksamheter som bedriver samhällsviktig verksamhet, där kritiska förbrukare av gas ingår.

Enligt bilaga till CER-direktivet inkluderas följande entiteter inom kategorin gas inom energisektorn.

- Gashandelsföretag eller gashandlare enligt definitionen i artikel 2.8 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG
- Systemansvariga för distributionssystemet enligt definitionen i artikel 2.6 i direktiv 2009/73/EG
- Systemansvariga för överföringssystemet enligt definitionen i artikel 2.4 i direktiv 2009/73/EG
- Systemansvariga för lagringssystemet enligt definitionen i artikel 2.10 i direktiv 2009/73/EG
- Systemansvariga för en LNG-anläggning enligt definitionen i artikel 2.12 i direktiv 2009/73/EG
- Naturgasföretag enligt definitionen i artikel 2.1 i direktiv 2009/73/EG
- Operatörer av raffinaderier och bearbetningsanläggningar för naturgas

För vätgas omfattas entiteter som är operatörer av produktion, lagring och överföring av vätgas. Vätgas är därmed att betrakta som en samhällsviktig verksamhet vilken kommer att omfattas av CER-regleringen.

3.2 NIS2

NIS2-direktivet beslutades av EU i december 2022 och ersätter det första NIS-direktivet som implementerades i Sverige 2018 genom lag (2018:1174) om informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster (NIS-regleringen).

NIS2-direktivet syftar till att uppnå en hög gemensam cybersäkerhetsnivå i hela unionen. Jämfört med NIS ställs tydligare krav på hur cybersäkerhetsarbetet ska bedrivas. NIS2 ställer bland annat minimikrav på säkerhetsåtgärder och tydliggör ledningens ansvar över organisationens cybersäkerhetsarbete. Direktivet innebär även att fler sektorer och delsektorer kommer omfattas av kraven jämfört med NIS. Vid överträdelser av kraven kommer betydligt högre sanktionsavgifter kunna tas ut än idag.

NIS2 kommer att implementeras i Sverige genom en ny nationell lagstiftning om cybersäkerhet som även kommer upphäva dagens NIS-reglering. Den nya lagen om cybersäkerhet kommer tidigast träda i kraft under slutet av 2025.

På nationell nivå kommer det vara MSB som har samordningsansvaret gentemot tillsynsmyndigheter och verksamhetsutövare. Tillsynsmyndigheterna har också rätt att utfärda föreskrifter som reglerar kraven i respektive sektor.

3.3 EU:s gasmarknadspaket

EU:s gasmarknadspaket är en del av EU:s övergripande strategi att öka användningen av förnybara och koldioxidsnåla gaser i energisystemet samtidigt som användningen av naturgas ska minska för att EU ska uppnå klimatneutralitet 2050 och består av både ett direktiv och en förordning.⁵⁷⁵⁸ Paketet syftar till att öka konkurrensen på marknaden, stärka kunderna, bidra till den gröna omställningen och energisäkerheten genom att minska beroendet av externa leverantörer, särskilt Ryssland. Genom att förbättra marknadsintegration, diversifiera leveranskällor och säkerställa solidaritet mellan medlemsländerna ska EU bli mer motståndskraftigt mot externa störningar och säkerställa långsiktig hållbarhet på gasmarknaden.

Energimarknadsinspektionen har i uppdrag att bedöma och senast den 27 juni 2025 presentera vilka åtgärder som krävs för att genomföra förordningen och direktivet i svensk lagstiftning.

⁵⁷ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1788 av den 13 juni 2024 om gemensamma regler för de inre marknaderna för förnybar gas, naturgas och vätgas, om ändring av direktiv (EU) 2023/1791 och om upphävande av direktiv 2009/73/EG.

⁵⁸ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1789 av den 13 juni 2024 om de inre marknaderna för förnybar gas, naturgas och vätgas, om ändring av förordningarna (EU) nr 1227/2011, (EU) 2017/1938, (EU) 2019/942 och (EU) 2022/869 samt beslut (EU) 2017/684, och om upphävande av förordning (EG) nr 715/2009 (omarbetning).

4 Avslutande kommentar

Gasförsörjningen är idag i ett nytt och osäkert läge jämfört med tidigare. Den lagstiftning som finns idag inom energiområdet, inklusive gasförsörjningen, är i flera avseenden inte anpassad för den säkerhetspolitiska situation Sverige nu befinner sig i.

Det är positivt att den kommande lagstiftningen syftar till att bidra till den gröna omställningen och energisäkerheten, samt ökade och tydligare krav på vissa verksamheter som bedriver samhällsviktig verksamhet. Energimyndighetens uppfattning är att både CER och NIS2 kommer få en påverkan på en rad aktörer inom energiförsörjningen, däribland aktörer verksamma på gasmarknaderna. Dessa två direktiv bedöms stärka energiberedskapen och göra Sveriges energisystem mer motståndskraftigt. Den föreslagna gasmarknadslagen, NIS-2 samt CER-direktiven kommer innebära ett större ansvar, men också utökade möjligheter för Energimyndigheten i arbetet med en trygg gasförsörjning.

Energimyndigheten ska senast 25 september 2025 slutredovisa regeringsuppdraget. Slutredovisningen kommer i flera delar att bygga vidare på denna delrapport avseende vilka åtgärder som myndigheten bedömer som lämpliga på kort respektive lång sikt för att stärka beredskapen inom gasförsörjningen och därmed energisäkerheten i Sverige.